

HISTORY OF PROFILE HYGIENIC DEPARTMENTS OF KHARKIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Zavgorodny I.V., Sydorenko M.O., Litovchenko O.L., Chekhovska I.M.

ІСТОРІЯ ПРОФІЛЬНИХ ГІГІЄНИЧНИХ КАФЕДР ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Р

ізде загострення епідемічної ситуації внаслідок світової і громадянської війни, проблеми екології та умов праці, що пов'язані з інтенсивним розвитком промислового і сільсько-господарського виробництва, хімізації сільського господарства спонукали до створення державної установи, яка б на професійному рівні могла вивчати та розробляти заходи щодо захисту населення, природних та виробничих середовищ від шкідливої дії нових антропогенних факторів. Такою структурою стала санітарна організація країни.

Однією з важливих структур санітарної організації України були кафедри з підготовки спеціалістів. Гігієна диференціювалася на окремі дисципліни: професійну гігієну (гігієну праці), комунальну гігієну, гігієну харчування, шкільну гігієну, соціальну гігієну, епідеміологію.

Історично так склалося, що у довоєнні роки Харків був центром зародження гігієнічних кафедр. Так, 1923 року на медичному факультеті Харківського медичного інституту (ХМІ) була заснована перша кафедра гігієни праці. Засновником кафедри та її першим завідувачем був відомий гігієніст, професор Езро Мойсейович Каган (1887-1948). Створення кафедри професійної гігієни було зумовлене потребою підготовки лікарських кадрів для практичної боротьби з

високим рівнем професійної захворюваності та травматизму. Першими викладачами були З.Д. Горкін, М.С. Кармінський, С.В. Міллер, В.К. Навроцький, Я.Д. Сахновський.

Кафедра починає свою роботу з розроблення навчальних інструкцій до практичних занять, виготовлення ілюстрованих засобів, створення навчальних посібників та програм. Розроблена кафедрою програма підготовки студентів у 1928 році була затверджена як базова для вищих навчальних закладів України. "Курс лекцій" професора Е.М. Кагана протягом багатьох років використовували як основне видання для студентів.

Наприкінці 1930-х років відбуваються перші спроби диференційованого підходу до навчання студентів лікувально-профілактичного факультету, факультету охорони материнства та дитинства і студентів санітарно-гігієнічного факультету. Впроваджуються розділи "Фізіологія праці", "Енергетика м'язової діяльності", "Ергономіка", "Раціоналізація режиму праці та відпочинку з позиції фізіології праці".

При навчанні студентів санітарно-гігієнічного факультету додатково викладаються питання гігієни праці в окремих галузях виробництва, виробничої вентиляції, профілактики професійних захворювань. На лекціях з профпатології демонструються хворі, частина практичних занять проводиться безпосередньо на виробництві.

1933 року за ініціативи професора Е.М. Кагана відбулася Всесоюзна нарада кафедр гігієни праці, на якій розглядалися питання викладання гігієни праці у медичних та технічних вищих навчальних закладах.

Основними напрямками науково-дослідної роботи колективу кафедри на початку її створення були дослідження з фізіології праці основних професійних груп металістів та підземних робочих, попередження ураження інфрачервоним випромінюванням, випромінюванням вольтової дуги й газового струму тощо.

З 1938 до 1968 року завідувачем кафедри був З.Д. Горкін (1896-1970), який у 1939 році захистив докторську дисертацію. Завдяки набутому досвіду науковій, навчальній та методичній роботі, продовжуючи традиції кафедри, у 1940 р. за редакцією проф. З.Д. Горкіна, доц. М.С. Кар-

**ЗАВГОРОДНИЙ І.В.,
СИДОРЕНКО М.О.,
ЛИТОВЧЕНКО О.Л.,
ЧЕХОВСЬКА І.М.**

Харківський
національний
медичний
університет

УДК:613:378.091.2:3
78.4:61(477.54)

Ключові слова:
кафедра,
педагогічний
процес, наукові
дослідження.

**ИСТОРИЯ ПРОФИЛЬНЫХ ГИГИЕНИЧЕСКИХ КАФЕДР
ХАРЬКОВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА**

**Завгородний И.В., Сидоренко Н.А., Литовченко Е.Л.,
Чеховская И.Н.**

В статье приводятся данные исторического развития и современного состояния профильных гигиенических кафедр Харьковского национального медицинского университета, данные по организации учебно-научного процесса.

Ключевые слова: кафедра, педагогический процесс, научные исследования.

**HISTORY OF PROFILE HYGIENIC DEPARTMENTS OF KHARKIV
NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY**

**Zavgorodny I.V., Sydorenko M.O., Litovchenko O.L.,
Chekhovska I.M.**

Information about historic development and modern state of profile hygienic departments of Kharkiv National Medical University is given, as well as information on organization of educational-scientific process.

Keywords: department, pedagogical process, research activities.

© **Завгородній І.В., Сидоренко М.О., Литовченко О.Л.,
Чеховська І.М. СТАТТЯ, 2015.**

мінського та канд. хім. наук. Когана І.Б. видають перший у країні навчальний посібник для практичних занять зі студентами санітарно-гігієнічного факультету.

Таким чином, за невеликий проміжок часу кафедра стала провідною і зробила значний внесок у здобуток вищої медичної школи, науки та практики охорони здоров'я.

1941 року успішна та плідна робота колективу була призупинена фашистською навалою, і кафедра разом з інститутом евакуюється до м. Оренбург. У зв'язку зі зміною акцентів у навчанні лікарів та перебудовою складу інституту (закриттям санітарно-гігієнічного факультету) усі гігієнічні кафедри об'єднуються в одну — загальної гігієни. Її завідувачем знову призначається проф. З.Д. Горкін. У цей тяжкий для країни період наукова робота була спрямована на профілактику професійної захворюваності та травматизму на підприємствах оборонного напрямку.

Після повернення інституту до Харкова у повоєнні роки на кафедрі працюють доц. М.С. Кармінський, асистенти А.П. Степанова, О.П. Альбицька, А.Ф. Михайловська, Г.І. Євтушенко, а дещо пізніше А.А. Кривова, А.Л. Мельник, А.А. Наконечний, А.К.-М. Ейям-Бердиев. Основними напрямками наукової діяльності кафедри були вивчення механізмів біологічної дії ультрафіолетового випромінювання, фізіолого-гігієнічне обґрунтування раціональних режимів виробничого навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів та середніх шкіл, токсико-гігієнічна характеристика хімічних чинників виробничого середовища та гігієни праці з ними.

Усі роботи були спрямовані на впровадження результатів досліджень з метою поліпшення умови праці та запобігання несприятливої дії небезпечних чинників виробництва на працівників таких галузей виробництва, як гірничовидобувна, металургійна, машинобудівна та хімічна.

Той період можна визначити як найактивніший у науковій діяльності колективу. З 1951 до 1968 року було захищено 13 кандидатських дисертацій. Провідною темою у той період були дослідження біологічної дії ультрафіолетового випромінювання, які одержали визнання у країні і за кордоном. За результатами досліджень було впроваджен-

но штучне профілактичне ультрафіолетове опромінення підземних робочих. Академія медичних наук СРСР у 1965 році видає "Указання по профілактике светового голодания у людей", у розробці яких бере участь професор З.Д. Горкін.

Навчальна робота колективу кафедри у той період була спрямована на навчання студентів санітарно-гігієнічного факультету. Викладачі продовжували удосконалювати навчальний процес: поповнення парку нових вимірювальних приладів дало змогу ввести нові теми практичних занять, присвячених організації і проведенню санітарного нагляду за умовами праці зі значними рівнями шуму, вібрації. Значна кількість практичних занять проводиться безпосередньо на харківських підприємствах, широко використовуються діафілми, навчальне кіно, фотокомплекти та магнітозаписи, вводиться програмований машинний та безмашинний тестовий контроль знань з більшої тем. Особлива увага приділяється підготовці випускників до самостійної практичної роботи одразу після закінчення вишу.

З 1968 до 1971 та з 1977 до 1993 року кафедрою завідував проф. Г.І. Євтушенко, який водночас був директором Харківського НДІ гігієни праці та професійних захворювань. Він стає відомим у країні і за кордоном своїми працями у галузі вивчення механізмів біологічної дії імпульсних електромагнітних хвиль низької частоти. Колектив кафедри разом з кафедрою медичної фізики та кібернетики проводить комплексне вивчення умов праці та функціонального стану операторів блочних щитів управління енергоблоками Південноукраїнської атомної електростанції. Виконуються роботи з токсикологічної оцінки нових хімічних сполук, розробляються і затверджуються ГДК у повітрі робочої зони.

З 1978 року на кафедру переводиться курс радіаційної гігієни, який доручається викладати доц. П.О. Носатенку, а у курсі гігієни праці починається викладання нових лекцій та практичних занять, присвячених вивченню таких фізичних чинників виробничого середовища, як інфрачервоне, ультрафіолетове, лазерне випромінювання, ультра- та інфразвуку, електромагнітні поля промислової та радіочастоти, іонізуючі випромінювання. У зв'язку з широким

впровадженням продуктів хімічної промисловості значне місце у навчанні студентів приділено викладанню теоретичних основ виробничої токсикології, гігієни праці при використанні пестицидів у сільському господарстві.

У 1988 році відбувається об'єднання кафедри гігієни праці з кафедрою комунальної гігієни, завідувачем якої призначається проф. Г.І. Євтушенко, а з 1993 до 1997 року нею завідує професор В.І. Жуков. Курс гігієни праці у цей період викладали проф. Г.І. Євтушенко, доц. П.О. Носатенко, ас. І.І. Коваленко, С.Р. Тищенко та М.А. Ващук.

Другою гігієнічною кафедрою у Харківському медичному інституті стала кафедра комунальної гігієни, що була заснована 1933 року дійсним членом АМН СРСР О.М. Марзєєвим (1883-1956), діяльність якого почалася з посади земського санітарного лікаря. Пізніше він працював головним санітарним лікарем Румунського фронту, завідувачем санітарно-епідеміологічного відділу Наркомздоров'я УРСР, був організатором і директором перших курсів санітарних лікарів України, організатором кафедри гігієни у Харківському інституті удосконалення лікарів (1925), організатором кафедри комунальної гігієни у Харківському медичному інституті, які він очолював до 1941 року.

Створюючи кафедру комунальної гігієни у Харківському медичному інституті, О.М. Марзєєв залучив викладачів зі значним стажем практичної роботи — Євменьева М.В., Жаботинського В.М., Кобріна Р.С., Калюжного Д.М. та ін.

У співпраці з багатьма відомствами, проектними та господарськими організаціями кафедра здійснювала наукові дослідження з вивчення санітарного стану міст і сіл, природних гігієнічних факторів (води, повітря, ґрунту) розробляла гігієнічні принципи і норми будівництва нових міст. Значну увагу у довоєнні роки було приділено санітарному вивченню та оздоровленню Донбасу. У 1935-1936 роках за редакцією О.М. Марзєєва вийшли два томи праць "Донбасс. Его санитарное изучение и оздоровление". Приділяється увага питанням санітарного стану і плануванню колгоспного села. У 1939 році вийшла друком книга О.М. Марзєєва "Впорядкування колгоспного села", а за два роки — "Планировка и реконструкция колхозного села".

У 1936-1938 роках виходить двотомне видання посібника з комунальної гігієни "Основы коммунальной гигиены". Його авторами були професори О.М. Марзєєв, О.М. Сисін, В.О. Яковенко. 186 праць О.М. Марзєєва відображають його різнобічну санітарну діяльність та різнобічні наукові інтереси.

У 1945 році О.М. Марзєєв розпочинає роботу над першим у світі підручником з комунальної гігієни, який виходить друком 1951 року. До цієї роботи він залучає професорів В.М. Жаботинського, В.М. Майданського, С.С. Аглицького, Н.М. Данцига. Підручник отримав схвальні відгуки і був перекладений російською, польською, китайською мовами. У 1958 році здійснено друге видання підручника, в якому було враховано усі найновіші досягнення гігієнічної науки. 1968 року побачило світ третє видання підручника "Коммунальная гигиена", підготовлене до друку О.М. Марзєєвим.

О.М. Марзєєв користувався великим авторитетом серед інженерів і архітекторів та був обраний членом Правління Товариства архітекторів України. При організації Академії медичних наук СРСР він увійшов до першого основного складу дійсних членів академії.

Заслуги О.М. Марзєєва високо оцінені званням Заслуженого діяча науки УРСР, двома орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, орденом "Знак пошани" і багатьма медалями. Постановою Ради Міністрів УРСР у 1967 році ім'я Марзєєва присвоєно Київському науково-дослідному інституту загальної та комунальної гігієни (нині ДУ "Інститут гігієни та медичної екології НАМН України").

Наукова і педагогічна праця О.М. Марзєєва була продовжена його учнями і послідовниками В.М. Жаботинським, Д.А. Калюжним та ін.

Професор В.М. Жаботинський очолив кафедру комунальної гігієни у 1943 році і завідував нею до 1947 року. До цього була практична санітарна робота, у тому числі на посаді окружного санітарного лікаря Харківського Окргздорзвідділу, зав. відділу житлово-комунальної санітарії Наркомздорзв'я України.

Після війни залишив кафедру Калюжний Д.А. (член-кореспондент АМН СРСР, професор), який під час Великої Вітчизняної війни очолював санітарно-епідеміологічну службу 1-го Укра-

їнського фронту. Згодом він змінив О.М. Марзєєва на посаді директора Українського інституту комунальної гігієни. За видатні заслуги був нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної Війни I-II ступенів, Трудового Червоного Прапора, медалями.

Тим часом навчальний підрозділ поповнюється новими викладачами, які довго й плідно працювали на кафедрі у повоєнний час за керівництва В.М. Жаботинського.

Протягом останніх років кафедру очолювали доценти Кривошеї В.О. (1973 -1985) та Щербань М.Г. (1985-1988). У 1978 р. склад кафедри поповнився групою з гігієни дітей і підлітків (ас. Некрасова Т.С. — ст. викладач з 1980 р. — і ас. Мішура О.І.).

У 1987/1988 навчальному році кафедра була об'єднана з кафедрою гігієни праці під загальною назвою "Кафедра гігієни праці і комунальної гігієни". Її завідувачем став професор Євтушенко Г.І., а цикл гігієни дітей та підлітків був приєднаний до кафедри гігієни харчування.

У подальшому (1993) кафедрі очолив професор В.І. Жуков, який започаткував новий напрямок у наукових дослідженнях кафедри — вивчення механізму біологічної дії на людину простих поліефірів і вплив їх на стан водоймищ. Професор Жуков В.І., доцент Щербань М.Г. та старший науковий працівник ЦНДЛ Бондаренко Л.А. взяли участь і стали співавторами СанПін № 4630-88 "Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения", МОЗ СРСР (Москва, 1988 р.).

За результатами роботи з гігієнічного нормування шкідливих хімічних речовин у воді водоймищ, які виконано за участі та керівництва В.О. Кривошеї та В.І. Жукова, було розроблено і затверджено 117 гранично допустимих концентрацій (ГДК), у т.ч. неонолів, лапролів, краунефірів, макроциклічних ефірів, олігоефірів, олігоефірмонооксидів. У їх вивченні взяли участь М. Щербань, Л. Бондаренко, М. Сидоренко, В. Безкровний.

Загалом за час існування кафедри вивчено механізм біологічної дії на організм людини понад 180 шкідливих речовин і відповідно стільки ж впроваджено у практику нормативів, пов'язаних з охороною довкілля.

Протягом років визначне місце посіли дослідження і з інших

проблем комунальної гігієни: планування населених пунктів (гігієнічна оцінка нових житлових районів Харкова), боротьба з шумом (оцінка шумового режиму у житловій забудові в аеропорту, у нових мікрорайонах), експертиза матеріалів, що застосовуються у громадському будівництві, оцінка ступеня й характеру впливу атмосферних забруднень на здоров'я і умови проживання населення тощо. Усі ці та інші дослідження були використані при створенні територіальної комплексної схеми охорони природи (ТерКСОП) Харківської області.

Доцентами М.Г. Щербанем та М.О. Сидоренком розроблено медико-технічні вимоги до макетного зразка установки електроімпульсної технології водопідготовки.

Кафедра гігієни харчування була організована у 1933 році, першим завідувачем був доц. М.З. Лук'янович. З 1945 до 1971 року кафедрі очолював проф. В.О. Сиворонов. Планова наукова робота на кафедрі проводилася з 1946 року. Наукова тематика розвивалася за двома напрямками: попередження харчових отруєнь та раціональне харчування. З 1971 до 1988 року на чолі кафедри гігієни харчування була проф. М.І. Іващенко.

З 1983 року науково-дослідна робота кафедри орієнтувалася на розроблення питань раціоналізації харчування робітників, що зайняті у виробництві синтетичних детергентів. Ця тема лягла в основу докторської дисертації М.В. Кривоносова, який став завідувачем кафедри гігієни харчування та гігієни дітей і підлітків з 1988 до 1997 року.

Водночас вивчалася проблема використання у тваринництві комплексних мінеральних добавок з відходів садової промисловості, що стало темою кандидатської дисертації ас. А.А. Хасанського (захищена у 1990 р.).

Також розробка профілактичної спрямованості раціону харчування працівників виробництва синтетичної гальмівної речовини "Роса" була висвітлена у кандидатській дисертації Кратенка І.С. (1995).

З 1996 року співробітники кафедри гігієни харчування та ГДП (М.В. Кривоносів, Л.В. Подрігало) виконували роботу, присвячену дослідженню впливу чинників візуального оточення на здоров'я школярів та молоді. На підставі одержаних результатів за дорученням МОЗ України було розроблено та запроваджено "Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей", ДСанПіН 5.5.6.084-02 (Київ, 2002).

У 1990-ті роки асистентами І.В. Завгороднім та А.В. Дегтярем проведено дисертаційні дослідження з вивчення механізму токсикологічної дії та регламентації у навколишньому середовищі деяких барвників і детергентів. Названі наукові роботи завершилися успішним захистом дисертацій.

З 1930 р. до грудня 1951 року першою кафедрою шкільної гігієни в Україні та однією з перших у СРСР керував лікар-гігієніст С.М. Еккель, не маючи ані навчальних планів, ані програм, ані досвіду викладання цієї дисципліни в інших медичних інститутах країни.

Саме С.М. Еккель 1934 року розробив першу навчальну програму зі шкільної гігієни, що була затверджена методцентром Наркомздраву УРСР та стала обов'язковою для усіх медичних інститутів України. Згодом цю програму було удосконалено, змінено та доповнено. З 1934/1935 н.р. під час організації у Харківському медичному інституті санітарно-гігієнічного факультету викладання шкільної гігієни було запроваджено й на цьому факультеті, а кафедру було включено до його складу.

У перші роки існування кафедри студенти вивчали актуальні питання гігієни дітей та підлітків на основі лекційного курсу та семінарських занять. З 1935/1936 н.р. семінарські заняття було замінено на практичні.

Після смерті професора Еккеля С.М. (1951) кафедрою завідувала доцент З.П. Ковалькова (1951-1961). За її редакцією 1958 року було створено новий посібник для практичних занять зі студентами.

З 1961 по 1971 рік очолював кафедру професор А.А. Сичов, а з 1971 року цей підрозділ було

приєднано до кафедри загальної гігієни (зав. кафедри, проф. М.П. Воронцов), а з 1978 року як цикл гігієни дітей та підлітків переведено до кафедри комунальної гігієни.

У 1997 році усі гігієнічні кафедри були об'єднані в єдину кафедру гігієни та екології № 2, яку очолив академік АН вищої школи України, дійсний член Міжнародної академії комп'ютерних наук і систем, доктор медичних наук, професор Кривоносів М.В., який протягом 19 років (1975-1994) був водночас деканом медико-профілактичного факультету, а з 1994 року є проректором університету з навчальної роботи. Професор М.В. Кривоносів — автор бонад 200 наукових публікацій, 3 винаходів та рацпропозицій.

На початку 2007/2008 навчального року у зв'язку з реорганізаційними заходами в університеті кафедра була об'єднана з кафедрою загальної гігієни та екології № 1 під назвою "Кафедра гігієни та екології". У травні 2009 року Вченою радою університету було прийняте рішення про роз'єднання кафедри. У вересні 2009 року була сформована кафедра гігієни та екології № 2, яку можна вважати правонаступником кафедри, організованої у 1997 році. Її завідувачем став І.В. Завгороднім — професор, доктор медичних наук, член Правління Товариства токсикологів України, голова Експертної комісії ХНМУ.

За його керівництва відродилися наукові дослідження у галузі теоретичної та практичної медицини, включаючи лікарські аспекти доказової медицини, біоетики, гігієнічні та екологічні аспекти удосконалення медико-санітарної допомоги населенню України. На кафедрі було проведено науково-дослідну роботу "Встановлення закономірностей токсикодинаміки та токсикокінетики хімічних сполук в умовах холодного стресу", після закінчення якої ас. Бачинським Р.О. була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук. Проводиться низка досліджень для здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук: "Гігієнічна оцінка впливу стану середовища неонатальних відділень на розвиток недоношених новонароджених", "Психогігієнічна оцінка адаптації дітей з патологією опорно-рухового апарату до умов навчання у спеціалізованому навчальному за-

кладі", "Встановлення механізмів адаптації до сполученої дії хімічних та фізичних чинників навколишнього середовища", науковим керівником яких є проф. І.В. Завгороднім.

Кафедра активно співпрацює з Інститутом медицини праці НАМН України, а також з профільними гігієнічними кафедрами Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Ведеться тісне міжнародне співробітництво з кафедрою медицини праці медичного факультету Університету Отто фон-Геріке м. Магдебург (ФРН) з дослідження професійного вигорання у вчителів, банківських працівників та працівників швидкої медичної допомоги.

Продовжуючи традиції своїх учителів, нинішні науково-педагогічні працівники кафедри будують педагогічний процес на засадах кредитно-трансферної системи при максимальному збереженні добре зарекомендованих методичних надбань минулих поколінь, особливо при підготовці лікарів медико-профілактичного профілю.

Протягом останніх років значно збільшилася кількість дисциплін, що викладаються для бакалаврів, магістрів, студентів лікувальних факультетів, лікарів-інтернів медико-профілактичного і лікувальних факультетів, для іноземних студентів, слухачів циклів післядипломної освіти. Такими дисциплінами є "Гігієнічна лабораторна діагностика", "Нутриціологія", "Гігієна застосування небезпечних речовин у праці та побуті", "Охорона праці у галузі", "Санітарно-гігієнічна експертиза", "Управління соціальною та екологічною безпекою". На кафедрі запроваджено викладання англійською мовою.

Нині кафедра залишається провідною з навчально-методичного та наукового забезпечення підготовки висококваліфікованих фіхівців у галузі медико-профілактичної справи й загальної еколого-гігієнічної освіти лікарів лікувального профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Завгороднім І.В., Перцев Д.П., Сидоренко Н.А. Василий Михайлович Жаботинский — один из основателей санитарно-эпидемиологической службы в СССР // Матер. Междунар. конф. "Медицинская профессура СССР". — Москва, 2015. — С. 100-103.

2. Завгороднім І.В., Дмуховська Т.М., Семенова Н.В., Сидоренко М.О. Спогади про видат-

ного вченого-гігієніста Марзеева О.М. // Матер. XLVII конф. ХНМУ "Організація навчального процесу студентів з різними кваліфікаційними рівнями підготовки у ХНМУ". — Харків, 2013. — С. 39-42.

3. Кривоносов М.В., Сидоренко М.О. Марзеев Александр Микитович / Вчені Харківського державного медичного університету / за ред. А.Я. Циганенка. — ВАН "Видавництво Харків", 2003. — С. 169-171.

4. Марзеев А.Н. Записки санитарного врача. — Киев, 1965.

5. Перцева Ж.М. Жаботинський Василь Михайлович // Енциклопедія сучасної України. — Київ, 2009. — Т. 9. — С. 485.

6. Шандала М.Г., Сердюк А.М., Савіна Р.В. Выдающийся отечественный ученый-гигиенист Марзеев А.Н. // Гигиена и санитария. — 2004. — № 1. — С. 70-72.

7. Історія Харківського державного медичного університету. 200 років. — Харків, ВПЦ "Контраст", 2005. — С. 328-340.

REFERENCES

1. Zavgorodny I.V., Pertsev D.P., Sidorenko N.A. Vasiliy Mikhaylovich Zhabotinsky — odin iz osnovateley sanitarno-epidemiologicheskoy sluzhby v SSSR // materialy mezhdunarodnoy konferentsii. Meditsinskaya professura SSSR. — Moskva. 2015. — S. 100-103.

2. Zavhorodny I.V., Dmukhovska T.M., Semenova N.V., Sydorenko M.O. Spohady pro vydatnoho vchenoho — hihienista Marzeieva O.M // materialy XLVII konferentsii KhNMU "Orhanizatsiia navchalnoho protsesu studentiv z riznymi kvalifikatsiinymy rivniamy pidhotovky v KhNMU", m. Kharkiv. 2013. — S. 39-42.

3. Kryvonosov M.V., Sydorenko M.O. Marzeiev Oleksandr Mykytovych / Vcheni Kharkivskoho derzhavnoho medychnoho universytetu. Za red. Akademika A.Ia. Tsyhanenko VAT "Vydavnytstvo Kharkiv". — 2003. — S. 169-171.

4. Marzeev A.N. Zapiski sanitarnogo vracha. — Kiev, 1965.

5. Pertseva Zh.M. Zhabotynsky Vasyl Mykhailovych // Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy. — Kyiv, 2009. — Т. 9. — С. 485.

6. Shandala M.G., Serdyuk A.M., Savina R.V. Vydavushchysya otechestvennyu ucheny-gigienist Marzeev A.N. // Gигиена i sanitariya. — 2004. — № 1. — С. 70-72.

7. Історія Харківського державного медичного університету. 200 років. — Харків, VPTs "Контраст", 2005. — С. 328-340.

Надійшла до редакції 07.11.2015

HYGIENIC DISCIPLINES TEACHING IN THE DNIPROPETROVSKY MEDICAL ACADEMY (short historical review)

Shevchenko A.A., Rublevska N.I., Hryhorenko L.V., Shchudro S.A., Zaitsev V.V., Dziak N.V., Kramareva Yu.S.

ВИКЛАДАННЯ ГІГІЄНИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ (короткий історичний екскурс)

**ШЕВЧЕНКО О.А.,
РУБЛЕВСЬКА Н.І.,
ГРИГОРЕНКО Л.В.,
ЩУДРО С.А., ЗАЙЦЕВ В.В.,
ДЗЯК М.В.,
КРАМАРЬОВА Ю.С.,
ШТЕПА О.П.**

УДК 613:378.147:61(09)

Ключові слова:
Дніпропетровська медична академія, кафедра гігієни, історія розвитку.

учасна кафедра гігієни та екології ДЗ "ДМА МОЗУ" є нащадком профільних гігієнічних кафедр Дніпропетровського медичного інституту, зокрема кафедри комунальної гігієни (з 1940 р.), кафедри гігієни праці (з 1925 р.), кафедри гігієни харчування (з 1941 р.), кафедри гігієни дітей та підлітків (з 1947 р.).

Кафедру комунальної гігієни ДМІ з моменту її заснування очолив талановитий вчений та педагог доцент Микола Васильович Євмен'єв. За виконаві наукові праці у 1936 році йому було присуджено ступінь кандидата наук без захисту дисертації. У повоєнний час кафедра успішно відновила учбовий процес та зміцнила матеріальну базу, а наукові дослідження спрямувала на гігієнічну оцінку

*ПРЕПОДАВАНИЕ ГИГИЕНИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН
В ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ АКАДЕМИИ
(короткий исторический экскурс)*

*Шевченко А.А., Рублевская Н.И., Григоренко Л.В., Щудро С.А.,
Зайцев В.В., Дзяк Н.В., Крамарева Ю.С., Штепа А.П.*

В статье освещены этапы формирования школы гигиенистов Днепропетровской медицинской академии с момента ее образования (1925) и по настоящее время. Отмечен вклад ученых-гигиенистов в решение ряда актуальных научных проблем, в частности качества питьевого водоснабжения населенных пунктов Приднепровья, санитарной охраны почвы от техногенного загрязнения предприятиями металлургической и горнодобывающей отраслей.

Ключевые слова: Днепропетровская медицинская академия, кафедра гигиены, история развития.

HYGIENIC DISCIPLINES TEACHING IN THE DNIPROPETROVSKY MEDICAL ACADEMY (SHORT HISTORICAL REVIEW)

*Shevchenko A.A., Rublevska N.I., Hryhorenko L.V., Shchudro S.A.,
Zaitsev V.V., Dziak N.V., Kramareva Yu.S.*

State Institution "Dnipropetrovsk Medical Academy MHU"

In the article review the historical roots focused on the development Dnipropetrovsk Medical Academy school of hygienists were carried out from times of its foundation (1925) until the modern epoch. Contribution of scientists-hygienists can hardly be overestimated as well as solving key scientific problems, i.e. estimation quality of potable water and water supply of Prydniprovsky region rural settlements, issues about sanitary protection of soil from technogenic contamination, which caused by numerous enterprises of metallurgical and mining industries.

Keywords: Dnipropetrovsky Medical Academy, hygiene and ecology department, historical roots.

© Шевченко О.А., Рублевська Н.І., Григоренко Л.В.,
Щудро С.А., Зайцев В.В., Дзяк М.В., Крамарьова Ю.С.,
Штепа О.П. СТАТТЯ, 2015.